

Wijziging van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten in verband met de modernisering van de regeling omtrent personenvennootschappen (Invoeringswet modernisering personenvennootschappen)

ALGEMEEN DEEL

Dit wetsvoorstel bevat de noodzakelijke wijzigingen in wetten om de vaststelling van titel 7.13 van het Burgerlijk Wetboek (BW) inzake personenvennootschappen mogelijk te maken. Verder vervallen de bepalingen in Boek 7A en het Wetboek van Koophandel die voorheen de bepalingen inzake de maatschap, de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap bevatten.

Het voorstel voorziet in het overgangsrecht en enige inhoudelijke wijzigingen in het Burgerlijk Wetboek, de Faillissementswet en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Er zijn daarnaast nog wijzigingen nodig in de Handelsregisterwet 2007. Ook zijn er nog de nodige technische wijzigingen nodig in overige wetten vanwege bijvoorbeeld de naamsverandering van 'vennootschap onder firma, maatschap' naar 'personenvennootschap'. Ook zullen verwijzingen naar de nieuwe en vervallen regeling moeten worden gemaakt. Deze wijzigingen volgen nog.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Hoofdstuk 1 – Ministerie van Justitie en Veiligheid

ARTIKEL I – *Wijzigingen in de Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek*

Onderdeel A

Artikel 102a

Artikel 193 lid 3 van Boek 3 geeft enkele bijzondere regels voor de ontbinding van de maatschap en de vennootschap onder firma. Deze regeling komt te vervallen. In plaats hiervan, zal een openbare personenvennootschap die wordt ontbonden onder de bepalingen van de nieuwe titel 7.13 vallen, over ontbinding en vereffening. Een stille personenvennootschap die wordt ontbonden en vereffend zal voortaan overeenkomstig de regeling van de bijzondere gemeenschap worden

afgewikkeld (titel 3.7, tweede afdeling). De achtergrond van deze wijziging wordt bij de wijziging van artikel 193 lid 3 toegelicht.

Artikel 102a bepaalt dat het oude vereffeningregime van artikel 193 lid 3 van Boek 3 blijft gelden voor vennootschappen die ontbonden zijn voor inwerkingtreding van titel 7.13 en de Invoeringswet. Zie verder ook de toelichting bij artikel 218, negende lid.

Onderdeel B

Artikel 218

Inleiding

Artikel 218 Overgangswet voorziet in het overgangsrecht behorende bij titel 7.13 inzake personenvennootschappen. Ingevolge artikel 68 Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek (hierna: Overgangswet nieuw BW of OBW) wordt in de daaropvolgende artikelen van die wet onder "de wet" verstaan de in werking getreden bepalingen van de Boeken 3–8. Met de hier genoemde in werking getreden bepalingen wordt mede bedoeld op bepalingen van de Boeken 3 tot en met 8 BW die na de inwerkingtreding van de Overgangswet nieuw BW zijn tot stand gekomen en in werking getreden. Met andere woorden: de Overgangswet nieuw BW voorziet in overgangsrecht dat ook vandaag de dag nog geldt voor wijzigingen in Boeken 3-8 van het Burgerlijk Wetboek. Dit geldt ook voor de in titel 7.13 opgenomen bepalingen met betrekking tot de personenvennootschap. Dit betekent dat de in titel 3 van de Overgangswet nieuw BW neergelegde algemene bepalingen van overgangsrecht voor de bepalingen van titel 7.13 van belang zijn. Het gaat met name om de volgende bepalingen.

Artikel 68a OW bepaalt als hoofdregel dat de wet na in werking treden onmiddellijk van toepassing is, tenzij anders is bepaald. Voor zover de wet niet van toepassing is, blijft het te voren geldende recht in werking. Artikel 69 OBW geeft aan dat verkregen rechten worden gerespecteerd. Artikel 71 OBW bepaalt dat een beding dat naar een voor inwerkingtreding van de wet geldend wetsartikel verwijst of de zakelijke inhoud van zo'n artikel weergeeft, wordt geacht een verwijzing naar of een weergave van de wet in te houden, tenzij dat niet in overeenstemming zou

zijn met de strekking van het beding. Artikel 74 OBW regelt dat het van toepassing worden van de wet geen gevolg heeft voor de bevoegdheid van de rechter voor wie voordien een geding is aangevangen, noch voor de aard van dat geding en voor de rechtsmiddelen tegen de uitspraak. Artikel 75 OBW, tot slot, geeft aan dat de wet buiten toepassing blijft in zaken van overgangsrecht indien de gelijkenis met in het overgangsrecht geregelde gevallen daartoe noopt of indien de toepassing onder de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn. Hetzelfde geldt voor de toepassing van het overgangsrecht: ook hier kan van worden afgeweken indien de gelijkenis met andere gevallen daartoe noopt of indien dit naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn.

Verder kunnen ook de in boeken 3-6 opgenomen overgangsbepalingen in voorkomende gevallen worden toegepast. Artikel 73 OBW geeft een overgangsregeling voor verjarings- en vervaltermijnen. De termijn om een opzegging te vernietigen op grond van een wilsgebrek, wordt door de invoering van titel 7.13 beperkt tot een jaar na het zich voordoen van een vernietigingsgrond. Op grond van artikel 73 OBW is deze beperking omtrent aanvang, duur en aard van die termijn tot een jaar na dat tijdstip niet van toepassing. Artikel 79 OBW bepaalt dat, tenzij anders is bepaald, een rechtshandeling die is verricht voordat de wet daarop van toepassing wordt, niet nietig of vernietigbaar wordt als gevolg van een wetswijziging. Denk bijvoorbeeld aan de vernietigbaarheid van de opzegging, waardoor een vennoot uittreedt. Wordt deze opzegging voor de inwerkingtreding gedaan, dan wordt deze opzegging niet door de inwerkingtreding van titel 7.13 vernietigbaar vanwege de in artikel 802 lid 2 opgenomen regel. Is de opzegging onder het geldende recht reeds vernietigbaar, bijvoorbeeld op grond van een wilsgebrek, dan blijft deze vernietigbaarheid bestaan. Voor de uittreding is verduidelijkt dat de nieuwe regeling geldt voor uittredingen die na inwerkingtreding van de nieuwe wet geschieden.

Tegen deze achtergrond wordt in het hierna volgende in gegaan op de vragen van overgangsrecht die zich bij de afzonderlijke artikelen van titel 7.13 voordoen en in welke gevallen een bijzondere overgangsbepaling gewenst is. Achterliggende gedachte van het overgangsrecht is om zoveel mogelijk te voorzien in onmiddellijke werking van de nieuwe wet. Voorzieningen zijn nodig voor die

gevallen waarbij onmiddellijke werking zou leiden tot onwerkbare of onbillijke gevolgen. Denk hierbij aan derde partijen die door inwerkingtreding van titel 7.13 voor hun 'oude' overeenkomsten opeens minder mogelijkheden hebben om vennoten aan te spreken, bijvoorbeeld omdat de beperkte aansprakelijkheid bij opdrachtverlening van toepassing wordt. Evenals bij het voorstel voor de invoeringswet titel 7.13 behorende bij het ontwerp van prof. Maeijer, zal per artikel kort worden besproken of en in hoeverre er aanleiding is een overgangsbepaling te ontwerpen. De noodzakelijke overgangsbepalingen worden in een nieuw artikel 218 OBW ondergebracht, waarbij de volgorde van de titel wordt aangehouden. Om de praktijk zoveel mogelijk duidelijkheid te geven, is soms een overgangsbepaling opgenomen waar strikt juridisch gezien, de algemene overgangsbepalingen al zouden volstaan.

Artikel 800 Definities personenvennootschap

Deze bepaling bevat de begripsomschrijvingen van de verschillende type personenvennootschappen. Maatschappen, vennootschappen onder firma en commanditaire vennootschappen zullen vanaf de inwerkingtreding van de nieuwe wet onder deze bepaling vallen. Alle ingeschreven vennootschappen onder firma en maatschappen zullen ingeschreven openbare personenvennootschappen zijn. Maatschappen zullen stille personenvennootschappen worden, als zij niet onder een gemeenschappelijke naam zijn aangegaan en op een duidelijk kenbare wijze aan het rechtsverkeer deelnemen. Een vennootschap onder firma wordt volgens artikel 16 WvK onder een gemeenschappelijke naam aangegaan en zal daarom vaak een openbare personenvennootschap zijn.

Er is een voorziening getroffen om te zorgen dat maatschappen en VOF's hun naamgeving van te continueren.

Artikel 801 Inbreng en vermogen

Deze bepaling kan zonder bijzondere voorziening worden toegepast op bestaande VOF's en maatschappen, met dien verstande dat er voor een openbare personenvennootschap vanwege de introductie van rechtspersoonlijkheid onder het toekomstig recht wel een overgangsbepaling is getroffen. Hierop wordt in de toelichting bij artikel 218 OBW nader op ingegaan.

Artikel 802 (stille) personenvennootschap en gemeenschap

Deze bepaling geeft het bestaande recht weer, over de bijzondere gemeenschap bij de stille personenvennootschap. Er is daarom geen overgangsbepaling nodig.

Artikel 803 Besturen en besluiten binnen de personenvennootschap

Dit artikel geeft regels over het bestuur en besluitvorming binnen de personenvennootschap. Wat betreft besluitvorming wordt het bestaande recht gecodificeerd; er is geen overgangsregeling nodig. Ten aanzien van de bepaling omtrent rechtshandelingen die voor rekening van de personenvennootschap worden verricht, is een regel opgenomen die verduidelijkt dat op handelingen die voor het inwerkingtreden van titel 7.13 zijn verricht, het oude recht van toepassing blijft. Dit is nodig, omdat er in de nieuwe regeling verschillen zijn tussen de stille en openbare personenvennootschap (iedereen moet instemmen met rechtshandelingen versus iedereen bevoegd bij – kort gezegd - ‘normale’ en ‘urgente’ rechtshandelingen).

Artikel 804 Verplichtingen van vennoten en betrokkenen jegens elkaar

Voor dit artikel geldt dat de algemene bepaling voor personen om zich naar de maatstaven van redelijkheid en billijkheid te gedragen al geldt op grond van het huidige recht. Het tweede lid van genoemd artikel betreft voornamelijk codificatie van in de doctrine en jurisprudentie ontwikkelde recht. Voor zover het nieuw recht betreft, ontstaat onder het nieuwe recht niet opeens een vordering wegens het niet nakomen van de genoemde verplichting. Uit artikel 182 OBW vloeit namelijk voort dat op de niet-nakoming het oude recht van toepassing blijft, indien reeds voor inwerkingtreding niet dan wel niet volledig is nagekomen. De achterliggende gedachte van deze regel is dat het onpraktisch is om in deze situatie het nieuwe recht het oude recht te laten doorkruisen.¹ Een overgangsbepaling is daarom niet nodig.

Artikel 805 Administratieplicht en verantwoording

Op zichzelf volgt uit artikel 3:15i en 3:15j, samen met artikel 2:10 BW al een administratieplicht die overeenkomt met het voorgestelde artikel 804 BW. Genoemde artikelen verplichten onder meer in het binnen 6 maanden na afloop

¹ Zie Kamerstukken II 1984-85, 18 998, nr. 3, p. 86.

van het boekjaar opmaken van een balans en een staat van baten en lasten door het bestuur. Deze termijn wordt onder het toekomstige recht een maand korter. In verband hiermee is een overgangsbepaling nodig. Verder is de wijze waarop administratie kan worden bewaard iets aangepast. Dit hoeft niet meer op papier, maar kan ook op een andere gegevensdrager. Voor alle zekerheid is verduidelijkt dat deze bepaling van toepassing wordt op het eerstvolgende boekjaar. Dit sluit ook aan bij hetgeen is bepaald ten aanzien van het resultaat.

Artikel 806 Deel in resultaat van de personenvennootschap

Hierin is opgenomen dat vennoten in beginsel voor een gelijk deel in het resultaat van de personenvennootschap delen. Deze bepaling wijkt deels af van het huidige recht, omdat thans (naar regeland recht) is geregeld dat een maat die slechts nijverheid inbrengt, evenveel krijgt als degene die het minst heeft ingebracht. Indien vennoten deze afspraken wensen te handhaven, zullen zij voor opvolgende boekjaar een regeling moeten treffen.² Verder is van belang dat er enkele wijzigingen zijn die doorwerken in het resultaat, zoals de interne draagplicht bij opdrachtverlening aan de personenvennootschap. Daarom is, in aansluiting op de administratieplicht en verantwoording, in een overgangsregeling voorzien. Bij het nieuwe boekjaar wordt de bepaling m.b.t. het resultaat toegepast.

Artikel 807 Toetreding van vennoten

Deze bepaling geeft twee uitgangspunten bij toetreding tot de personenvennootschap, namelijk dat de vennoten besluiten over toetreding. Voorts is de vennoot gebonden aan hetgeen uit de overeenkomst voortvloeit en deelt hij vanaf toetreding in het resultaat van de personenvennootschap. Op zichzelf zijn deze uitgangspunten in het bestaande en het nieuwe recht dezelfde. Gelet op de wijzigingen in aansprakelijkheid voor toe- en uittredende vennoten, is het echter wenselijk om toch te voorzien in een overgangsregeling.

Ten aanzien van het toetreden geldt in het algemeen dat het moment van toetreden beslissend is voor het toepasselijke recht. Wordt voor de inwerkingtreding toegetreden tot een vennootschap onder firma, maatschap of

² Zie ook M.S. Koppert – van Beek en D.F.M.M. Zaman, “Het Overgangsrecht inzake titel 7.13 Burgerlijk Wetboek”, WPNR 2007, 6723, onder 2.8.

commanditaire vennootschap, dan geldt het oude recht voor toe- en uittreding en de daaraan verbonden rechtsgevolgen. Dit zijn onder meer: de uittredingsvergoeding, het delen in het resultaat van de personenvennootschap, de draagplicht tussen de vennoten en de aansprakelijkheid voor verbintenissen van hen die voor het tijdstip van inwerkingtreding van titel 7.13 reeds aansprakelijk waren. Treedt een vennoot na het tijdstip van inwerkingtreding toe, dan geldt het nieuwe recht. Ook dit onderdeel wordt bij artikel 218 nader toegelicht.

Artikel 808 Uittreding van vennoten

Het voorliggende artikel houdt de wijze van uittreding in. De gronden van uittreding zijn op hoofdlijnen hetzelfde onder huidige en nieuw recht. Ten aanzien van de zeggingsregeling is de regeling aangescherpt, onder meer doordat deze wegens strijd met de redelijkheid en billijkheid vernietigbaar kan zijn. Verder is voorzien in partiële ontbinding van de overeenkomst, namelijk alleen ten aanzien van de vennoot die het aangaat.

Er is een overgangsregeling nodig en die sluit aan bij hetgeen is geregeld ten aanzien van de toetredingsregeling: het moment van uittreden is beslissend of de uittreding onder de oude of onder de nieuwe regeling valt.

Artikel 809 Algehele ontbinding van de personenvennootschap

Deze bepaling is ten opzichte van de huidige bepaling over ontbinding van de personenvennootschap uitgebreider en concreter. In aanvulling hierop, is voorzien in een ten opzichte van het bestaande recht uitgebreidere vereffeningsregeling, zowel voor de bijzondere gemeenschap (dmv aanvulling titel 7 van Boek 3 BW) als voor de rechtspersoon. Ook hier geldt dat het moment van ontbinding beslissend is voor het toepasselijke recht.

Artikel 810 Kenmerken van rechtspersoonlijkheid

Een belangrijke vernieuwing betreft het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan de openbare personenvennootschap. Dit is onder het huidige recht anders; daar geldt de regeling van de bijzondere gemeenschap met een gebonden, van het privévermogen van de vennoten afgescheiden vermogen. Voor de openbare personenvennootschap is bij wijze van overgangsrecht voorzien in een automatische overgang onder algemene titel van goederen vanuit de bijzondere

gemeenschap naar het vermogen van de openbare personenvennootschap die rechtspersoonlijkheid kent. Artikel 218 voorziet hierin en bevat een nadere toelichting.

Artikel 811 Deelnamerecht van de vennoten in de personenvennootschap

Dit artikel voorziet in een aanspraak van de vennoot op de personenvennootschap en hangt samen met het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan de openbare personenvennootschap. Immers, thans heeft deze vennoot een aandeel in de vennootschappelijke gemeenschap van de personenvennootschap. Dit aandeel in de bijzondere gemeenschap wordt voor de openbare personenvennootschap vervangen door een deelnamerecht in de personenvennootschap. Het artikel is nieuw en kan na inwerkingtreding worden toegepast op openbare personenvennootschappen.

Artikel 812 Vruchtgebruik en pandrecht

Deze bepalingen zien op de mogelijkheid van vestiging van vruchtgebruik en pandrecht op het deelnamerecht van de vennoot in de personenvennootschap. Deze mogelijkheid is nieuw, maar is vergelijkbaar met de mogelijkheid om op een aandeel van een vennoot in de bijzondere gemeenschap beperkte rechten te vestigen. Vanwege onder meer de invoering van rechtspersoonlijkheid is voorzien in een overgangsbepaling die erin voorziet om beperkte rechten zoveel mogelijk mee over te laten gaan met het vermogen van de personenvennootschap en waar nodig aan te passen aan de introductie van rechtspersoonlijkheid.

Artikel 813 Vertegenwoordiging en handelen voor rekening van de personenvennootschap

Deze regel geeft de hoofdregel voor de openbare personenvennootschap dat iedere vennoot bevoegd is voor rekening van de personenvennootschap rechtshandelingen te verrichten die tot haar normale werkzaamheden behoren, alsmede rechtshandelingen die geen uitstel kunnen lijden. Verder is iedere vennoot bevoegd de personenvennootschap te vertegenwoordigen; eventuele beperkingen of voorwaarden worden in het register ingeschreven en kunnen slechts door de personenvennootschap worden ingeroepen. Deze regeling sluit aan bij hetgeen thans geldt voor de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap (artikel 17 WvK). Daarom hoeft voor de

vertegenwoordigingsbevoegdheid van vennoten van een openbare personenvennootschap geen overgangsregeling te worden getroffen.

Artikel 814 Verbondenheid van de vennoten en de personenvennootschap jegens derden

Vennoten zijn naast de personenvennootschap hoofdelijk verbonden voor de verbintenissen van de personenvennootschap jegens derden. Zij kunnen evenwel pas worden aangesproken indien de personenvennootschap, heel kort gezegd, niet aan de verbintenis voldoet of zal voldoen. Verder bevat artikel 814 een beperking van aansprakelijkheid in tijd bij toe-en uittreding en is voorzien in een beperking van de aansprakelijkheid bij opdrachtverlening.

Deze verbintenissen gelden na inwerkingtreding van titel 7.13 voortaan als verbintenissen van de personenvennootschap, in plaats van verbintenissen van de gezamenlijke vennoten. Een overgangsbepaling is nodig om de aansprakelijkheidspositie van crediteuren en vennoten onder het oude recht te behouden. Hiervoor wordt een overgangsregeling voorgesteld.

Artikel 815 Voortzetting van de personenvennootschap of de onderneming door de enig overgebleven vennoot

Titel 7.13 biedt de mogelijkheid om bij ontbinding van de openbare personenvennootschap wegens het uittreden van de voorlaatste vennoot, zodat er nog maar twee vennoten overblijven, toch de activiteiten van de personenvennootschap voort te zetten, in hetzij een eenmanszaak, hetzij tijdelijk als eenpersoonsvennootschap. Verder is voorzien in een mogelijkheid tot het voortzetten van de vereffening. Deze regeling is ten opzichte van het huidige recht nieuw en kan na inwerkingtreding van titel 7.13 worden toegepast.

Artikel 816 – 818 Vereffening van de openbare personenvennootschap

Deze bepalingen betreffende vereffening van de openbare personenvennootschap hangen samen met de ontbinding van de openbare personenvennootschap. De vereffeningregeling is ten opzichte van de huidige regeling aangepast. Daarom is het nodig om te voorzien in een overgangsbepaling. Gekozen is om de nieuwe vereffeningregeling toe te passen op een ontbinding en vereffening die plaatsvindt na inwerkingtreding van de wet.

Artikel 819 Bijzondere kenmerken van de commanditaire vennoot

Artikel 820 Aansprakelijkheid voor de commanditaire vennoot bij wijziging van diens hoedanigheid

Deze regeling ziet op de positie van de commanditaire vennoot. Een nieuw element in het toekomstige recht is dat de commanditaire vennoot ruimte krijgt om de CV te vertegenwoordigen. De commanditaire vennoot kan hiertoe bij besluit volmacht worden verleend. uitsluitend de personenvennootschap vertegenwoordigt indien hem daartoe bij besluit volmacht is verleend. Verder vervalt het verbod van de commanditaire vennoot om zijn naam in de commanditaire vennootschap te gebruiken. Deze bepalingen lenen zich voor onmiddellijke toepassing na inwerkingtreding van titel 7.13. Er is geen overgangsregeling nodig.

Artikelen 821 – 823 Omzetting

Deze artikelen zijn nieuw en kunnen na inwerkingtreding van titel 7.13 onmiddellijk worden toegepast. Er is geen overgangsrecht nodig.

Artikel 218

Deze bepaling bevat de overgangsbepalingen voor de reeds bestaande maatschappen, vennootschappen onder firma en commanditaire vennootschappen, in verband met de introductie van titel 7.13 BW. Voor de wijziging in Boek 3 betreffende de ontbonden (bijzondere) gemeenschap is een aparte overgangsbepaling gemaakt (artikel 102a OBW).

Artikel 218, eerste en tweede lid

Deze leden geven een overgangsregeling voor vennootschappen onder firma, maatschappen en cv's die al bestonden voor het tijdstip van inwerkingtreding van titel 7.13. Zij mogen zich na inwerkingtreding ook zo blijven noemen, mits zij blijven voldoen aan de criteria die gelden voor vennootschap onder firma resp. maatschap en commanditaire vennootschap. Achterliggende gedachte is dat deze rechtsvormen hun naam door de nieuwe wet niet hoeven te veranderen. Dit scheelt nalevingskosten. Overigens zullen zij aangemerkt worden als openbare personenvennootschappen.

Artikel 218, derde lid

Het voorliggende lid verduidelijkt dat een vennootschap onder firma of maatschap die voldoet aan de omschrijving van een stille personenvennootschap, zoals bedoeld in artikel 800 lid 3 van Boek 7, vanaf dan geldt als een stille personenvennootschap. Dit betekent dat de regels van afdeling 1 van titel 7.13 van toepassing worden. Waar nodig is in specifiek overgangsrecht voorzien.

Artikel 218, vierde lid

Dit lid voorziet in twee overgangsregels voor de vennootschap onder firma, de maatschap en de CV die onder het nieuwe recht als openbare personenvennootschap kwalificeren.

Een maatschap en vennootschap onder firma die voldoen aan de omschrijving van openbare personen vennootschap zoals opgenomen in artikel 800, gelden vanaf de datum van inwerkingtreding van titel 7.13 als openbare personenvennootschap met rechtspersoonlijkheid. Voor de commanditaire vennootschap is dit niet specifiek geregeld; deze verandert immers niet van naam en karakter, al krijgt ook de CV rechtspersoonlijkheid. Dit is in de tweede zin geregeld. De slotzin voorziet in een overgang onder algemene titel van goederen die aan de vennootschap onder firma, CV of maatschap behoren naar het vermogen van de rechtspersoon. Daarbij is, in navolging van artikel 38 OBW dat geldt voor verenigingen, gekozen om deze overgang te beperken tot goederen die op het moment van verkrijging al in het vermogen van de rechtspersoon zouden vallen, indien titel 7.13 al van toepassing geweest. Kort samengevat: het moet gaan om goederen die op naam van de VOF, maatschap of CV zijn geleverd. Anders gezegd: een goed dat weliswaar ten behoeve van de vennootschap onder firma, CV of maatschap, maar op naam van een vennoot is verkregen, zal niet naar het vermogen van de personenvennootschap overgaan. Immers, het goed zit in dat geval in het privévermogen van de vennoot. Een bankrekening op naam van een vennoot zonder toevoeging van diens hoedanigheid, zal dus op naam van de vennoot blijven en tot diens privévermogen behoren.³

Artikel 218, vijfde lid

³ Kamerstukken II 1971, 11 416, Vaststelling van de hoofdstukken 2, 3, 4 en 5 van de Invoeringswet Boek 2 nieuw B.W., nr. 3.) PG Invoeringswet Boek 2, p. 1578-1579.

Bijgaand lid bepaalt dat de nieuwe regeling over het verrichten van rechtshandelingen geldt voor handelingen die zijn verricht na het inwerkingtreden van titel 7.13. Op eerder verrichte handelingen zijn de oude regels van toepassing. Dit geldt ook indien pas na het tot stand komen van de rechtshandeling uitvoering hieraan wordt gegeven. Denk aan het geval dat een vennoot een overeenkomst sluit tot het huren van een pand, voor de inwerkingtreding van titel 7.13 en na inwerkingtreding van titel 7.13 deze huur voortduurt. In dit geval moet de vraag of de vennoot deze overeenkomst voor rekening van de personenvennootschap mocht verrichten, beantwoordt worden naar het oude recht.

Artikel 218, zesde en zevende lid

Aangegeven is dat de regeling met betrekking van administratie, balans, staat van baten en lasten geldt vanaf het eerste nieuwe boekjaar na inwerkingtreding van titel 7.13. Op het lopende boekjaar blijft het oude recht van toepassing.

In aansluiting hierop is hetzelfde bepaald voor het resultaat van de personenvennootschap. Deze regeling wordt volgens het voorgestelde lid vanaf het nieuwe boekjaar toegepast. Dit voorkomt dat tijdens het lopende boekjaar met verschillende regelingen moet worden gewerkt en vereenvoudigt hiermee de invoering. Zoals eerder aangegeven, is denkbaar dat het resultaat voor en na de invoering van titel 7.13 verschilt. Zo is thans (naar regeland recht) geregeld dat een maat die slechts nijverheid inbrengt, evenveel krijgt als degene die het minst heeft ingebracht. Verder zijn er enkele wijzigingen zijn die doorwerken in het resultaat, zoals de interne draagplicht bij opdrachtverlening aan de personenvennootschap (alleen de aansprakelijke vennoot is intern draagplichtig).

Artikel 218, achtste lid

Er is een aantal veranderingen bij het toe-en uittreden bij de personenvennootschap. Verduidelijkt is dat ten aanzien van toe-en uittredingen die voor de inwerkingtreding van titel 7.13 plaatsvinden, het oude recht wordt toegepast. Dit geldt voor de uittreding en toetreding zelf, en voor de rechtsgevolgen. Denk bij de gevolgen van uittreding aan het recht op een uittredingsvergoeding bij een openbare personenvennootschap. Ook de

aansprakelijkheid jegens derde partijen en de tussen vennoten geldende draagplicht bij toe- en uittreden valt hieronder. Bij toetreding is eveneens de aansprakelijkheid van belang; deze verandert na inwerkingtreding van titel 7.13 ten gunste van de toetredende. Verder is bepaald dat de toetredende vennoot vanaf het moment van toetreding deelt in het resultaat van de personenvennootschap. Hier is samenloop denkbaar met de overgangsregel ten aanzien van het resultaat, waarbij is bepaald dat het nieuwe recht geldt vanaf het moment van het nieuwe boekjaar. In dat geval kunnen beide regels worden toegepast: de vennoot treedt toe en deelt vanaf dat moment in het resultaat van de personenvennootschap, dat zo nodig met toepassing van het oude recht wordt bepaald.

Artikel 218, negende lid

De wijze van ontbinding en vereffening is aangepast in titel 7.13 en afhankelijk van of het gaat om een openbare personenvennootschap met rechtspersoonlijkheid of een stille personenvennootschap met een bijzondere gemeenschap, vindt een andere wijze van ontbinding en vereffening plaats. Verduidelijkt is dat de artikelen over ontbinding en vereffening van de personenvennootschap slechts van toepassing zijn indien deze is ontbonden na het tijdstip van inwerkingtreding van titel 7.13. Op een voordien ontbonden vennootschap onder firma, commanditaire vennootschap of maatschap, blijft het tevoren geldende recht van toepassing.

Artikel 218, tiende lid

Dit lid voorziet in een overgangsregel voor een beperkt recht, zoals een vruchtgebruik of pandrecht, op een aandeel van een vennoot in de gemeenschap. Aangezien de gemeenschap bij de openbare personenvennootschap overgaat naar het vermogen van de rechtspersoon, verdwijnt de deelgerechtigdheid in de gemeenschap. In plaats hiervan, rust het beperkte recht voortaan op het deelnamerecht van de vennoot. Dit is met het oog op bescherming van de beperkt gerechtigde een dwingende bepaling en geldt ook als een beperkt recht op een deelnamerecht van de vennoot is uitgesloten.

Er is ook voorzien in een regeling voor het geval een beperkt recht is gevestigd op de gemeenschap van de personenvennootschap als geheel. Denk aan een vruchtgebruik dat op de gehele gemeenschap is gevestigd. In dit geval komt het beperkte recht op het vermogen van de personenvennootschap te

rusten. Een en ander laat uiteraard onverlet dat eventuele rechten en verbintenissen, zoals garantstellingen of hoofdelijke verbondenheid, jegens vennoten ongewijzigd blijven.

Artikel 219, elfde lid

Deze bepaling geeft een overgangsregel voor het geval er op een aandeel in een tot de gemeenschap behorend goed of op een goed als geheel een beperkt recht is gevestigd. Denk aan een bankrekening die is verpand. Voor inwerkingtreding van titel 7.13 staat deze bankrekening op naam van de vennootschap onder firma, maar zijn de gezamenlijke vennoten gerechtigd. Na inwerkingtreding van titel 7.13 behoort deze bankrekening tot het vermogen van de openbare personenvennootschap. Ook na inwerkingtreding van titel 7.13 en de overgang van het goed naar het vermogen van de rechtspersoon blijft het beperkte recht op het goed, dan wel het aandeel van het goed, rusten.

Artikel 219, twaalfde lid

Dit lid bepaalt dat rechtshandelingen van de openbare vennootschap of maatschap die op het moment van inwerkingtreding voldoen aan de omschrijving van openbare personenvennootschap, worden aangemerkt als rechtshandelingen van of door de openbare personenvennootschap.

Artikel 219, dertiende lid

Dit lid voorziet in een overgangsregeling voor verbintenissen van de maatschap, vennootschap onder firma en commanditaire vennootschap en aspecten van aansprakelijkheid van de vennoten in het bijzonder. Het lid verduidelijkt wie aansprakelijk kan worden gehouden en in welke mate. Voor verbintenissen uit rechtshandeling en overeenkomst is het tijdstip van het verrichten van de rechtshandeling of aangaan van de overeenkomst beslissend. Achterliggende gedachte is dat crediteuren die bijvoorbeeld een huurovereenkomst aangaan met een VOF, niet zonder meer bedacht zullen zijn op een verandering in de aansprakelijkheid door een wetswijziging. Gevolg hiervan is dat vennoten voor deze huurovereenkomst overeenkomstig het oude recht hoofdelijk aansprakelijk blijven, zonder dat de subsidiaire aansprakelijkheid gaat gelden. Voor overige verbintenissen, bijvoorbeeld die voortvloeiend uit de wet of onrechtmatige daad, geldt het voorgaande niet en regelt de bepaling dat het moment van het ontstaan

van de verbintenis doorslaggevend is voor de vraag wie in welke mate aansprakelijk is.

ARTIKEL II – Wijzigingen in Boek 1 BW

Onderdeel A

Boek 1, artikel 10

Deze bepaling geeft duidelijkheid over de woonplaats (lees: vestigingsplaats) van de personenvennootschap. Allereerst kunnen de vennoten bij overeenkomst de zetel aanwijzen. Is dit niet gebeurd, dan is het kantoor haar woonplaats. Met kantoor wordt bedoeld op de plaats waar het bedrijf (of, onder het nieuwe recht, ook beroep) feitelijk wordt uitgeoefend. Zijn er meerdere kantoren, dan is het voornaamste kantoor de woonplaats.

Onderdeel B

Boek 1, artikel 94

Denkbaar is dat een vennoot is gehuwd in gemeenschap van goederen. Een nieuw lid in artikel 1:94 BW regelt de positie van de vennootschap in de huwelijksgemeenschap. Het bepaalt dat slechts de waarde van het aandeel van een vennoot in de vennootschappelijke gemeenschap in de gemeenschap valt. Ditzelfde geldt voor het deelnamerecht van een vennoot in de openbare personenvennootschap.

Het voorstel is gebaseerd op artikel 10 van het ontwerp van de werkgroep personenvennootschappen en codificeert in feite de jurisprudentie van de Hoge Raad voor wat betreft het aandeel in een vennootschappelijke gemeenschap.⁴ Er is een aanvulling aangebracht om ook duidelijkheid te geven voor het deelnamerecht in de openbare personenvennootschap. Het is niet nodig om hiervoor in overgangsrecht te voorzien.

⁴ Zie de arresten aangehaald in Asser-Maeijer, 5-V, nr 156:HR 2 februari 1877, W 4082, Hr 26 april 1907, W 8534, HR 6 januari 1970, BNB 1960/52, HR 15 december 1961 NJ 1962, 48 en HR 13 maart 1963, BNB 1963, 117, waarbij volgens Maeijer de Hoge Raad tot een soortgelijk resultaat komt.

Doel van de bepaling is om het aandeel van een vennoot in de vennootschappelijke gemeenschap van een stille personenvennootschap en het deelnamerecht in de openbare personenvennootschap buiten de huwelijksgemeenschap te laten, zodat bij ontbinding van de huwelijksgemeenschap niet tot verdeling van het aandeel hoeft te worden overgegaan. Zoals de werkgroep heeft beschreven is er sprake van een nadere uitwerking van verknochtheid van het goed als bedoeld in artikel 1:94 lid 3 BW.⁵ Dit betekent dat het goed zodanig met één van de echtgenoten is verbonden dat het vanwege deze bijzondere binding buiten de huwelijksgemeenschap moet vallen.⁶ Deze regeling is verder gerechtvaardigd om de continuïteit van de onderneming te beschermen bij ontbinding van de huwelijksgemeenschap. Zonder deze bepaling zou bij ontbinding van de huwelijksgemeenschap, bijvoorbeeld na scheiding, ook de vennootschappelijke gemeenschap moeten worden verdeeld. Dit is niet in het belang van de continuïteit van de onderneming en kan bovendien tot complexe verdelingsvraagstukken leiden. Bij de openbare personenvennootschap rijzen mogelijk vragen over de positie van het deelnamerecht, al mag ook hier worden verondersteld dat dit goed verkocht is aan de vennoot.

Om duidelijkheid te geven, wordt voorgesteld om alleen de waarde van het aandeel respectievelijk deelnamerecht bij de verdeling van de huwelijksgemeenschap te betrekken. Er is sprake van 'economische deelgerechtigdheid' van de partner in de huwelijksgemeenschap. Op basis hiervan heeft de echtgenoot recht op (een deel van) de waarde van het aandeel van de vennoot in de stille personenvennootschap respectievelijk deelnamerecht in de openbare personenvennootschap, tenzij er in huwelijksvoorwaarden bijzondere afspraken zijn gemaakt. Zo kan zijn afgesproken dat ook de waarde van het aandeel van de vennoot in de personenvennootschap buiten iedere gemeenschap valt.

Er is een uitzondering gemaakt voor gevallen dat het deelnamerecht van de vennoot vrij overdraagbaar is, doordat hiervoor toestemming is gegeven of dat er bij vennootschapsovereenkomst afspraken zijn opgenomen. In dit geval kan het deelnamerecht als zodanig bij de verdeling worden betrokken, omdat partijen

⁵ Zie toelichting werkgroep, p. 82 (nr. 3).

⁶ Zie Asser/De Boer, Kolkman & Salomons 1-II 2016/271, alsmede nr. 273.

kennelijk de mogelijkheid accepteren dat een andere persoon dan de vennoot toe kan treden tot de vennootschap. Er is dan geen sprake (meer) van verknochtheid.

ARTIKEL III – Wijzigingen in Boek 3 BW

Onderdeel A

Boek 3, artikel 193

Bijgaande bepaling voorziet in een aanpassing voor de vereffening van de ontbonden vennootschappelijke gemeenschap. In aansluiting op artikel 7 lid 7 van de werkgroep, wordt voorgesteld om vereffening van de vennootschappelijke gemeenschap te laten plaatsvinden overeenkomstig de regeling voor de vereffening van bijzondere gemeenschappen in afdeling 2 van titel 7 van Boek 3 BW.⁷ De voorgestelde wijziging regelt dat artikel 193 lid 3 van Boek 3 vervalt. Die bepaling bevatte een afwijkende regeling voor de verdeling en vereffening van de ontbonden vennootschappelijke gemeenschap. Vereffening door een externe vereffenaar, overeenkomstig de wijze van een vereffening van een nalatenschap volgens afdeling 6 van Boek 4, is daarbij uitgesloten. Dit sluit niet goed aan bij de vereffening onder de nieuwe regeling bij een openbare personenvennootschap. Daarin wordt onder meer mogelijk gemaakt dat op verzoek van een schuldeiser vereffening door een externe vereffenaar plaatsvindt, waarbij is voorzien in een uitgebreidere vereffeningprocedure, overeenkomstig de vereffening van een nalatenschap (vgl. artikel 3:193 lid 1 BW). Door de voorgestelde wijziging, gaat de bijzondere regeling voor vereffening van bijzondere gemeenschappen, zoals de ontbonden huwelijksgemeenschap en de appartementsgemeenschap, ook gelden voor de vennootschappelijke gemeenschap. Deze regeling kent de mogelijkheid voor benoeming van een vereffenaar door de rechter, op verzoek van een belanghebbende. Dit sluit beter aan bij de regels over ontbinding en vereffening van de openbare personenvennootschap met rechtspersoonlijkheid en is een door de praktijk gewenste verbetering.⁸ In de praktijk zal deze bepaling alleen gelden voor de stille vennootschap.

⁷ Zie p. 81 van de toelichting van de werkgroep (nr. 5 bij artikel 7).

⁸ Zie S. Perrick, "De wettelijke regeling van de vereffening van de ontbonden gemeenschap van maatschap en vennootschap kan op eenvoudige wijze aanzienlijk worden verbeterd", *Ondernemingsrecht* 2016, 5.

ARTIKEL IV – Wijzigingen in de Faillissementswet

Onderdeel A

Artikel 2 lid 3

Artikel 2 lid 3 bepaalt welke rechtbank bevoegd is het faillissement uit te spreken van de vennootschap onder firma, namelijk (mede) de rechtbank binnen welk gebied het kantoor van de personenvennootschap is gevestigd. Daarnaast is ook de rechtbank van de woonplaats van de schuldenaar bevoegd (artikel 2 lid 1). Bijgaande wijziging verduidelijkt dat bij een openbare personenvennootschap de rechtbank van het kantoor van de personenvennootschap mede bevoegd is. Verder is de rechtbank ook bevoegd ten aanzien van de voor de schulden van de personenvennootschap verbonden vennoten. Dit hoeft overigens niet automatisch te leiden tot het faillissement van zowel de personenvennootschap als de vennoten (zie artikel 63f Fw). De bevoegdheidsregeling van artikel 2 geldt ook ten aanzien van surseance van betaling (vgl. artikel 214, eerste lid Fw) en bij de toepassing van de schuldsaneringsregeling (artikel 284, tweede lid, eerste zin Fw).

De regel is beperkt tot de openbare personenvennootschap, omdat deze vanwege de door haar gevoerde naam in het rechtsverkeer kenbaar is. De stille personenvennootschap is normaliter niet kenbaar. In dit geval zal een faillissement moeten worden aangevraagd van de gezamenlijke vennoten.

Deze bepaling geldt op grond van artikel 74 OBW voor rechtsgedingen die zijn aangevangen na inwerkingtreding van titel 7.13.

Onderdeel B

Bijgaande bepaling codificeert de in de jurisprudentie ontwikkelde regel dat de faillietverklaring van een personenvennootschap niet automatisch het faillissement van de vennoten met zich brengt.

De Hoge Raad overwoog in zijn arrest van 6 februari 2015 dat bij het faillissement van een vennootschap onder firma de vennoten doorgaans hoofdelijk verbonden zijn.⁹ Dit kan vaak leiden tot het faillissement van de vennoten, maar

⁹ Zie Hoge Raad 6 februari 2015, ECLI:NL:HR:2015:251, JOR 2015/181 m.nt. S.C.J.J. Kortmann en N.E.D. Faber.

dit hoeft niet altijd. Denkbaar is dat een vennoot voldoende privévermogen heeft om de privéschuldeisers te voldoen. Ook is er sprake van een afgescheiden vermogen bij een vennootschap onder firma, waardoor de vorderingen op de VOF en op de vennoten als afzonderlijke (samenlopende) vorderingen moeten worden beschouwd. Vennoten kunnen persoonlijke verweermiddelen aanvoeren tegen deze vorderingen. Tot slot is denkbaar dat een vennoot een verzoek doet tot toelating tot de schuldsaneringsregeling, waardoor een faillissement niet aan de orde is. De regeling is alleen van toepassing op openbare personenvennootschappen, omdat stille personenvennootschappen niet als zodanig failliet kunnen worden verklaard. Men zal bij een stille personenvennootschap de individuele vennoten failliet moeten laten verklaren.

ARTIKEL V – Wijzigingen in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Artikel 52 Rv

Naar het geldende recht kunnen vennootschappen onder firma en commanditaire vennootschappen zelfstandig optreden in rechte. Zij kunnen onder eigen naam dagvaarden en worden gedagvaard. Deze regeling wordt onder het nieuwe recht gecontinueerd voor de openbare personenvennootschap. Betekening geschiedt aan het kantoor van de openbare personenvennootschap. Met kantoor wordt bedoeld op de plaats waar het bedrijf of beroep feitelijk wordt uitgeoefend. Er kan ook worden betekend aan een vennoot, met uitzondering van commanditaire vennoten. De eiser of verzoeker kan bijvoorbeeld aan de hand van het handelsregister zien wie vennoot is van de ingeschreven, openbare personenvennootschap.

Na ontbinding geschiedt de betekening aan het kantoor, de persoon of de woonplaats van een van de vereffenaars.

ARTIKEL VI

Dit artikel bevat citeertitel van deze wet.

ARTIKEL VII

Dit artikel voorziet in de inwerkingtreding. Het is mogelijk dat de wet gefaseerd in werking treedt. Er zal rekening worden gehouden met de vaste verandermomenten. Vanzelfsprekend zal de inwerkingtreding worden afgestemd op de inwerkingtreding van (onderdelen van) de Wet personenvennootschappen.

De Minister voor Rechtsbescherming,